

Juryrapport Hypatia-prijs SWIP.NL 2018

De Hypatia-prijs van de Society for Women in Philosophy – Nederland en Vlaanderen (SWIP.NL) wordt op 14 april 2018 voor het eerst uitgereikt. Deze tweejaarlijkse prijs wordt aangeboden aan het beste filosofische boek geschreven door een vrouw.

Met het instellen van deze prijs wil SWIP.NL de aandacht voor vrouwelijke filosofen die werkzaam zijn in Nederland en Vlaanderen vergroten. De prijs is vernoemd naar de Griekse filosofe Hypatia (ca. 355-415). Zij was befaamd om haar wiskundige en astronomische kennis. Tegenwoordig fungeert ze als symbool van het feminisme. De prijs, een wisseltrofee, bestaat uit een bronzen beeldje van Hypatia. Dit beeld is gemaakt door de Iraanse kunsthistorica en beeldhouwster Elnaz Ghaemi en is mede gefinancierd door de Nederlandse Onderzoeksschool Genderstudies.

Jury

De jury van de Hypatia-prijs 2018 bestaat uit Annemie Halsema (voorzitter), Cris van der Hoek, Mariska Jansen, Grâce Ndjako en Khadija al Mourabit; allen zijn werkzaam op het terrein van de filosofie.

Longlist

Uit een rijke longlist van 26 werken, heeft de jury een selectie van vijf boeken samengesteld. We werden vaak aangenaam verrast door de originele stijl en vernieuwende invalshoeken van de boeken. De longlist (zie bijlage 1) vertoonde een grote rijkdom aan thema's: van filosoferen over techniek tot filosoferen met kinderen, van academische werken tot boeken over publieksfilosofie, van feministische thema's tot straat- en dierenpolitiek. Vrouwelijke filosofen zijn duidelijk niet onder één noemer te vangen. Zij denken niet alleen na over zeer diverse onderwerpen, maar hanteren ook verschillende stijlen. In de longlist zijn filosofische romans, toneelteksten, essaybundels, boeken voor een breder publiek en boeken gericht op academische discussie opgenomen.

Criteria

Bij de selectie heeft de jury de volgende criteria gehanteerd:

- Het boek is verschenen in 2016 of 2017.
- De auteur is een vrouwelijke filosofe werkzaam in Nederland of Vlaanderen. Ze is niet noodzakelijk verbonden aan een universiteit.
- Ook Engelstalige werken kunnen meedingen, mits bij een Nederlands of Vlaamse uitgever gepubliceerd.

- De vorm van het werk ligt niet vast. Het kan een academisch boek zijn, maar ook een essaybundel, bedoeld voor het grote publiek.
- De prijs gaat naar het beste filosofische werk. Dit betekent dat het goed geschreven, actueel en origineel is.
- Conform de doelstellingen van SWIP.NL heeft de jury tot slot als criterium gehanteerd dat het boek op enigerlei wijze en voor enige groep emancipatoir moet zijn. We hebben een brede omschrijving gehanteerd van “emancipatoir” en doelen hiermee niet enkel op vrouwen in de filosofie: het boek kan bijvoorbeeld ook kinderfilosofie promoten, of zich richten op een ander probleem dat tot dusver in de filosofie minder belicht is, zoals het omgaan met sociale media, het kan gaan over dieren, over migranten.

Selectie shortlist

Na intensieve beraadslaging en discussie is de jury tot een shortlist gekomen van goed geschreven en originele filosofische boeken. Typisch is dat ze allemaal een andere strijd voeren en het denken op hun eigen terrein verder brengen. Ze zijn in zeer verschillende opzichten actueel. In alfabetische volgorde:

Sanne van Driel – De strijd van het kleine meisje

In deze uitgave van haar masterscriptie werpt Sanne van Driel een geheel nieuw licht op anorexia, wat meestal als een meisjesziekte wordt beschouwd: het boek is te zien als een “om”-schrijving van anorexia, het is niet langer een ziekte maar een strijd. Aan de hand van filosofen als Nietzsche, Deleuze en Foucault bekritiseert Van Driel het gangbare vertoog over anorexia en laat zien dat het verzet dat anorexia vormt juist breekt wanneer het een ziekte wordt genoemd. Anorexia is voor haar een buiten het lichaam treden, waarbij de anorectische logica steeds meer voor zichzelf, d.w.z. buiten het bewustzijn om begint te werken, terwijl het lichaam in elkaar stort. Klassieke geest-lichaam tegenstellingen werken dus niet om anorexia te duiden. Ze voegt toe: “een logica die alleen kleine meisjes begrijpen”. Dat klinkt zoetsappig, maar in het boek staat meisje-zijn voor strijd en strijdbaarheid. Dit boek is onderscheiden met de Van Helsdingen aanmoedigingsprijs voor psychiatrie en filosofie.

Eva Meijer – De soldaat was een dolfijn

In dit boek pleit Eva Meijer voor een andere manier van denken over dieren en onderzoekt zij hoe mensen samen met dieren hun relaties vorm kunnen geven. Het gaat Meijer niet enkel om het toekennen van rechten aan dieren, of om het onrecht dat hen wordt aangedaan te beëindigen. Zij pleit ervoor het antropocentrisme te beëindigen en dieren te beschouwen in het verlengde van mensen, als wezens die in een gemeenschap (met of zonder mensen) leven en politiek handelen. Dieren zijn politieke actoren, zo luidt haar originele en radicale stelling. Ze onderbouwt deze

stelling met tal van voorbeelden en laat zien dat dieren en mensen voortdurend met elkaar omgaan. Ze onderhandelen, strijden, werken samen. Dieren verzetten zich en protesteren, zoals dolfijn Takoma uit de titel: deze dolfijn was getraind door het Amerikaanse leger als soldaat in Irak, maar keerde – anders dan zijn collega – niet terug van een missie. Aangenomen wordt dat hij gedeserteerd is. Meijer pleit, onder meer door analogieën te trekken met het feminisme en met *disability studies* (in navolging van Donaldson en Kymlicka), voor een “meersoortige” democratie en voor een visie op dieren als *dependent agents*.

Miriam Rasch – *Zwemmen in de oceaan*

In deze verzameling essays denkt Miriam Rasch aan de hand van persoonlijke ervaringen en met tal van filosofen als Stiegler en Kierkegaard en literatoren als Knausgard en Proust na over het leven in een postdigitale wereld. Een wereld waarin de digitalisering zich op alle terreinen van het leven heeft voltrokken en die daardoor wel wat nieuwe oriëntatiepunten kan gebruiken. De twaalf essays zijn vaak letterlijk probeersels die de lezer aansporen zelf verder na te denken over kwesties die verre van eenduidig zijn, zoals bijvoorbeeld het fenomeen transparantie. Rasch slaagt erin ver weg te blijven van het al te bekende techno-optimisme of techno-pessimisme en heeft een scherp en kritisch oog voor de verwevenheid van mens en techniek. Ze analyseert niet alleen de invloed van het online zijn, maar laat ook zien dat een programma als Excel allesbehalve een neutrale tool is. En ze wil tegenwicht bieden aan het “menselijk industrieel complex van Silicon Valley”, wat bijna een jaar na het verschijnen van dit boek alleen maar urgenter is geworden.

Marjan Slob – *Hersenbeest*

De centrale gedachte in het essay *Hersenbeest* van Marjan Slob is dat hersenwetenschappers tegenwoordig wel roepen dat “wij ons brein zijn”, maar dat dit zogenaamde “brein-discours” slechts een eenzijdige kijk op de mens is. Want, zo vraagt zij zich af, is het laboratorium eigenlijk wel de meest geschikte plaats om de essentie van ons mens-zijn te onderzoeken? “Kun je echt je vinger leggen op wat het is om mensen te zijn (...) als je de ene mens tot een soort laboratoriumrat maakt die het onderzoeksobject wordt van het andere mens?” Slob denkt van niet, natuurwetenschap alleen schiet tekort. Innerlijke ervaringen, de binnenwereld van mensen behoren tot het domein van de geestwetenschappen en moeten worden meegenomen in de zoektocht naar wie wij nu eigenlijk zijn.

Hersenbeest is een helder geschreven, verrassend en prikkelend betoog waarin Slob overtuigend de manco's aantoonde van het huidige “brein-discours”. In 2017 is dit boek – en naar de mening van deze jury terecht – onderscheiden met de Socrateswisselbeker voor het beste publiek-filosofische werk.

Karen Vintges – *A New Dawn for the Second Sex*

In dit boek laat Karen Vintges zien dat Simone de Beauvoirs analyse in *De tweede sekse* nog steeds actueel is en relevant in een globaal perspectief. Ook al is er inmiddels het

een en ander bereikt, toch vormt het patriarchaat nog een veelkoppig monster, een Hydra, die telkens weer de kop opsteekt – ook als er weer eens een kop is afgeslagen. Dit impliceert dat er ook een veelheid aan verschillende strategieën noodzakelijk is om dit monster te bestrijden. Vintges schetst in het boek feministische vrijheidspraktijken, in de Marokkaanse context en in het Westen, die een kritisch potentieel bieden en uitzicht op verandering. Zij bespreekt bijvoorbeeld levensverhalen van Islamitische vrouwelijke heiligen als vrijheidspraktijk; analyseert beelden als de supervrouw, en geeft een boeiende interpretatie van *The Twilight Saga*. Vintges ontwerpt zo op basis van oude bronnen als *De tweede sekse* een nieuw globaal feminisme.

Prijswinnaar

Wat is uiteindelijk het beste filosofische boek geschreven door een vrouw in 2016-2017? Met zoveel goede boeken was het behoorlijk lastig kiezen. De jury is het er niettemin over eens dat Eva Meijers *De soldaat was een dolfijn* het meest originele en vernieuwende boek is. Haar boek ontwikkelt op basis van bestaande filosofische inzichten, maar zonder daar al te veel op te leunen, en eigenzinnige visie op dieren als politieke actoren. Voor de jury was niet alleen dit boek een plezier om te lezen, maar vormde ook Meijers *Dierentalen* dat in 2016 is uitgekomen en waarin zij ingaat op de verschillende soorten van taalgebruik door dieren, die ze omschrijft als niet menselijke taalspelen, een eye-opener. Toegankelijk en tegelijkertijd fundamenteel weet Meijer te tonen dat we de grens tussen mens en dier los moeten laten en met dieren in gesprek moeten gaan, waardoor we niet alleen anders over dieren zullen gaan denken, maar uiteindelijk ook over onszelf.

Bijlage 1 Longlist Hypatia-prijs 2018

Babs van den Bergh – Wat kan mij gebeuren?
Hannah van Binsbergen – Kwaad gesternte
Désanne van Brederode – Als stilte steekt
Woei-Lien Chong – Filosofie met de vlinderslag
Laura van Dolron – Liefhebben
Laura van Dolron – Wij
Sanne van Driel- De strijd van het kleine meisje
Lieve Goorden – De sprong in de techniek
Joke Hermsen – Melancholie van de onrust
Marli Huijter – Leve de publieksfilosofie
Marli Huijter – Achterblijven
Sanne Huysmans – Rafelen
Henrietta Joosten – Streven naar beter
Femke Kaulingfreks – Straatpolitiek
Annemarie Kok – Binding genoeg
Celine Linssen – De beste dagen van ons leven
Lieke Marsman – Het tegenovergestelde van een mens
Eva Meijer – De soldaat was een dolfijn
Eva Meijer – Dierentalen
Mieke Moor – Werken in het wit
Miriam Rasch – Zwemmen in de oceaan
Daan Roovers – Mensen maken
Simone van Saarloos – De vrouw die
Marjan Slob – Hersenbeest
Karen Vintges – A New Dawn for the Second Sex
Sabine Wassenberg – Kinderlogica